

**RENÉ JEANNEL (1879-1965): 40 DE ANI DE LA MOARTEA
PRINCIPALULUI COLABORATOR AL LUI EMIL RACOVIȚĂ****RENÉ JEANNEL (1879-1965): 40 YEARS FROM THE DEATH OF
THE MAIN COLLABORATOR OF E. RACOVITZA**

ALEXANDRINA NEGREA, ȘTEFAN NEGREA

Abstract

The life and scientific work of René Jeannel (1879-1965), outstanding French physician and naturalist, one of the pioneers of the biospeology, the closest and most important collaborator of Emile Racovitza, founder of the science, is shortly presented.

RENÉ JEANNEL s-a născut la 23 martie 1879 la Paris. Tatăl său, reputatul chirurg FRANÇOIS JEANNEL (1850-1918), fiul „du général divizionnaire en pharmacie” JULIEN JEANNEL, și mama sa, BERTHE LEGAY, pe care a pierdut-o pe când el avea 15 ani, au vrut să-l vadă medic. Și el, ascultător, a urmat medicina, iar în 1907 a obținut și titlul de doctor. Soarta însă a făcut să nu practice această nobilă meserie decât în primul război mondial. Alte date directe despre originea, copilăria și adolescența lui RENÉ JEANNEL se găsesc în lucrările lui C. MOTĂȘ (1965 a și b) – sursa informațiilor fiind soția și una din fiicele sale, Marcelle Gauthier.

În vara anului 1904, fiind în vacanță la Tardets, în Pirinei, el a descoperit, în Peștera Oxybar, primele coleoptere oarbe din viața sa: *Bathyscia jeanneli* și *Aphaenops jeanneli*, dedicate lui de entomologul Abeille de Perrin. Este același an în care EMIL RACOVIȚĂ (1868-1947) descoperea, în Cuevas del Drach din insula Majorca, celebrul crustacean orb, *Typhlocirolana moraguesi*, dedicat proprietarului acestei peșteri. Și tot soarta a făcut ca, un an mai târziu, Jeannel, medicul, și Racoviță, zoologul expediției „Belgica” în Antarctica, să exploreze împreună peste o sută de peșteri din Pirineii francezi și spanioli, aducând un valoros material științific. Se știe că explorările în echipă îi leagă pe participanți, uneori pe viață. Așa s-a întâmplat și cu naturaliștii noștri care au devenit colaboratori și buni prieteni până la moarte. Peripețiile acelei campanii de neuitat sunt povestite cu mult haz de însuși Jeannel (1950) în cartea sa intitulată „Patruzeci de ani de explorări subterane”.

În anul 1907, Jeannel a fondat, împreună cu Racoviță, „întreprinderea” științifică intitulată *Biospeologica*, în scopul cunoașterii biodiversității mediilor subterane terestre și acvatice. Cu concursul a numeroși colaboratori, printre care H. BREUIL, L. FAGE, A. WINKLER și P. A. CHAPPUIS, s-au colectat circa 150 000 exemplare din peste 1500 de peșteri din Europa și nordul Africii, începând din 1907 și până în 1927. Această imensă avere științifică, care poartă numele de „Colecția Biospeologica” a fost valorificată de specialiști numai în parte.

În anul 1908, Jeannel și-a luat licența în Științe Naturale la Sorbona și a fost numit preparator la Laboratorul Arago de la Banyuls sur Mer, condus de GEORGES PRUVOT (1852-1924) împreună cu EMIL RACOVIȚĂ, ca subdirector. Sub influența lui Racoviță, Jeannel s-a implicat tot mai mult în cercetarea faunei subterane din Pirineii Orientali. În paralel, și-a pregătit teza de doctorat – „Revision des Batysciinae” – pe care a susținut-o în 1911, la Sorbona. Monografia de 641 pagini, consacrată acestui grup de insecte, reprezintă începutul cercetărilor sale despre coleopterele cavernicole care avea să-l consacre ca pe un desăvârșit entomolog și biospeolog.

După război, pe care l-a trecut mobilizat ca medic, a fost numit conferențiar de zoologie la Facultatea de Științe din Toulouse (1919). Un an mai târziu, la 26 aprilie 1920, a acceptat propunerea lui EMIL RACOVIȚĂ de a-l urma la Cluj, ca profesor de biologie generală la Facultatea de Științe și subdirector al Institutului de Speologie abia înființat de marele său prieten, primul de acest fel din lume. Stabilit la Cluj, cu soția sa și cele două fete, Marcelle și Jacqueline, el avea să petreacă în țara noastră cei mai prolifici ani din cariera sa universitară și științifică. Ani în care a organizat campanii speologice îndelungate în Munții Apuseni și Carpații Meridionali. La acestea, au luat parte, printre alții, A. WINKLER din Viena (specialist în fauna endogea și inventatorul fileului ce-i poartă numele, încă folosit și astăzi), celebrul abate H. BREUIL (care a studiat arta preistorică din peșterile Franței și Spaniei) și L. FAGE, prietenul inseparabil al lui Racoviță și Jeannel. Rezultatele acelor fructuoase campanii biospeologice românești au fost publicate în nu mai puțin de 19 volume ale „Buletinului Societății de Științe din Cluj”, fondat de Racoviță în 1921. Tot în această perioadă clujeană rodnică, Jeannel a scris pentru studenții români primul curs de Biologie generală (Cours de Biologie générale, l'Evolution et l'Hérédité) – tradus în românește de VAL. PUȘCARIU (C. MOTĂȘ & C.A. GHICA, 1969; GH. RACOVIȚĂ, 1999).

În 1927, R. JEANNEL a fost numit director al vivariului din Jardin des Plantes din Paris iar în 1931 profesor de entomologie la Muséum National d'Histoire Naturelle, când a trebuit să părăsească definitiv România. Cei 27 de ani (1904-1931) petrecuți alături de maestrul și prietenul său Emil Racoviță au fost cei mai bogați în evenimente științifice și cei mai frumoși din viața sa. De aici înainte, el și-a împărțit timpul între studiul vastelor colecții de coleoptere și numeroasele campanii de explorare a peșterilor din Europa, Africa, Canare și America de Nord, colectând neîncetat fauna cavernicolă și din solul pădurilor. Peripețiile și rezultatele acestor expediții sunt de asemenea, povestite în cartea deja menționată (R. JEANNEL, 1950). Despre expedițiile sale în Africa, Jeannel a ținut în aula Universității din Iași, în

1937, un ciclu de trei conferințe însoțite de diapozitive (C. MOTĂȘ, 1965b). Cu siguranță, Jeannel a fost deopotrivă un cercetător de laborator meticolos și un mare explorator.

Opera lui Jeannel este vastă și profundă, bazată pe material și observații adunate pe teren și pe o analiză temeinică a rezultatelor de laborator care l-a condus la concluzii filogenetice și paleobiogeografice de o mare însemnătate. El vede dispersia geografică a speciilor terestre pe Terra prin prisma teoriei translației continentelor a lui Weneger a cărui adept convins era. Prin opera sa, marele entomolog a fundamentat *Biospeologia*, știința creată de EMIL RACOVIȚĂ în 1907, odată cu publicarea celebrului „Essai sur les problèmes biospeologiques”. După C. MOTĂȘ (1965a), „pietrele unghiulare” ale operei lui Jeannel sunt: Monographie des Bathysciinae (1924), Monographie des Techinae (1926, 1927, 1928), Faune cavernicole de la France (1926), La genèse des faunes terrestres (1941), Les fossiles vivantes des cavernes (1943) și „La marche de l’Evolution” (1950) – toate scrise într-un stil atractiv, accesibil oricui. Ultima lucrare citată îl arată pe Jeannel ca adept al neolamarkismului, concepție prin care el a realizat cea mai cuprinzătoare sinteză a evoluției insectelor cunoscute până atunci. Monografiile sale care totalizează multe mii de pagini nu sunt de sistematică pură. Sistematica i-a servit pentru a lămuri repartiția geografică a speciilor și evoluția liniilor filetice; speciile sunt prezentate sub toate aspectele: biologic, ecologic, etologic, biogeografic și paleobiogeografic.

Din explorarea celor peste 1500 de peșteri, Jeannel s-a ales cu un reumatism care l-a chinuit în ultimii ani ai vieții. Când, în 1965, a fost ales membru de onoare al Academiei Române, el a fost foarte sensibil la această mărturie de recunoaștere a meritelor sale, venită din țara de care-l lega atâtea amintiri. Puțin după aceea, cu o lună înainte de a împlini 86 de ani, mai exact la 20 februarie 1965, marele savant se stingea la Paris. A fost zi de doliu pentru speologia lumii întregi – cu atât mai mult pentru Institutul nostru, el fiind unul dintre pionierii Biospeologiei și cel mai apropiat și important colaborator al lui EMIL RACOVIȚĂ, în cadrul acestui Institut.

BIBLIOGRAFIE

- JEANNEL R.. 1950. *Quarante années d’explorations souterraines*. Publications du Museum National d’Histoire Naturelle. Paris. **14**: 1-96.
- MOTĂȘ C. 1965a. *René Jeannel (1879-1965)*. Lucr. Inst. Speol. „Emil Racoviță”. București. **4**: 11-16.
- MOTĂȘ C. 1965b. *Hommage à la mémoire de René Jeannel (23 mars 1879-20 février 1965). Suivi de la liste complète de ses publications*. International Journal of Speleology. **2(3)**: 229-267.
- MOTĂȘ C. & GHICA C. A. 1969. *Emil Racoviță*. În: Colecția „Savanți de pretutindeni”. Edit. Șt. București: 1-210.
- RACOVIȚĂ GH. 1999. *A ști sau a nu ști. Adevărurile vieții lui Emil Racoviță*. Edit. Acad. Române. București: 1-560.

Alexandrina Negrea, Ștefan Negrea
 Institutul de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române, București
 Calea 13 Septembrie, nr. 13, București, RO-050711, România
 stnegrea@yahoo.com